

'Constanter' semper constans

H.G. VAN SLOOTEN

In 1977 bij het honderjarig bestaan van deze prachtige, nog steeds in volle glorie zeilende, boeier, hebben wij getracht de geschiedenis van dit schip vast te leggen.

Nu gaat het dikwijls zo, wanneer men over een onderwerp iets heeft gepubliceerd, komen er nadien plotseling nog meer gegevens boven water! Daarom is het goed bekendheid te geven aan wat men weet, omdat men daardoor soms van derden aanvullingen en verbeteringen krijgt, waarmee dan velen weer hun voordeel kunnen doen.

Dit nu was ook het geval na de beschrijving van de 'Constanter'.

Uit het familie-archief Tromp(1) kwam nog een tiental brieven tevoorschijn, waarvan negen van de hand van de bouwer, Eeltje Holtrop van der Zee (1823-1901) en één van de vrouw van de eigenaar, mevr. Maria Tromp-Oldendorp (1844-1907). Ze zijn allemaal uit 1877.

Het leek ons aardig u van het grootste deel van de inhoud van deze epistels op de hoogte te brengen, daar die een bijdrage vormt tot de geschiedenis van de boeier.

Wij schreven indertijd: 'Hoewel mr Buma opdracht gaf tot de bouw van de boeier, schijnt hij zich te hebben bedacht, want zeker is dat de afbouw plaats vond voor de heer Wigle Ages Tromp te Woudsend'.(2)

Dit nu wordt bevestigd in een schrijven d.d. 16 febr. 1877 van Van der Zee aan de heer Tromp:

'Mijn Heer, Daar ik den Heer Keveling bij mij heb gehad welke mij anders gaf van uit naam van U eens te schrijven over het maken van een nieuw Jagt ik kan UEd hierop berigten dat ik na mijn zin een volmaakte van groote voor U staan heb welke mij vroeger een bestel is door de heer Buma maar door buitengewoone omstandigheden de zelve niet kan hebben het zelve is 27 voet

lang een voet langer als van den Heer de Vries van Grouw (3) en ook wat holder daar die wat te kort is en een weinig te vlak maar meer zal ik hier over maar niet schrijven als dit dat wanneer als het Zaterdag goed weer is ik zoo vrij zal zijn en kom zelve even tot UEd want dan kunnen we het in eens afspreken daar ik dan terstond het kan afwerken dan heeft UEd het net op tijd en ook een reden dat ik een voor rijk(4) moet maken er de zelve mij dan in de weg staat'.

U leest het: de heer Tromp was in de markt voor een boeier en Van der Zee had er één half afgebouwd staan. Is het een wonder, dat Eeltje graag dit schip voor Tromp afbouwde? Eerlijk als hij is, schrijft hij, dat hij het schip uit de schuur moet hebben, want hij heeft een opdracht van het Rijk!

Slaan wij nu zijn werfboek op, dan blijkt dat hij in 1877 een opdracht van Rijkswaterstaat in Noordholland had gekregen voor de bouw van een grote boeier, waarvan het gehele bestek nog aanwezig is en die 31 mei 1878 werd afgeleverd. Eeltje-baas is ongetwijfeld die 'zaterdag' naar Woudsend gegaan voor nadere onderhandelingen. Tromp als goed koopman, hapte echter niet direct toe en kwam waarschijnlijk met een ander voorstel, ook al omdat Eeltje misschien wat hoog in de boom zat met de prijs. Dit leiden we af uit een brief van Van der Zee gedateerd 3 maart 1877: 'Heer en vriend Tromp' (de aanhef is dan al meer familiair!) 'Ik heb u geeerd schrijven ontvangen en moet U hier op berigten, dat ik dit niet kan aannemen, wat ik niet zou kenne, dat weet ik niet, maar ik wil die weg niet op, voor eerst wil ik het U leveren prachtig mooi, ja zoo dat het U over alle kantèn tot genoegen is, maar dit niet alleen, maar zoo

dat U Jaaren na de levering nog vol-daan zult zijn, en zie ik nu voor uit dat ik dit niet doen kan, dan moet ik U bekenne dat ik liever bedank maar ik zal U nogmaals schrijven hoe ik het UEd leveren zal voor eerst het Jagt met snijwerk, verwerk, in een woord geheel klaar, dan nog mast giek boekspriet met het noodig ijzerwerk dan loetten, boomen haaken blokken van palm-hout, dan nog een mooy tafel en kagchel looden mast gewigt ijzeren ballast leeuw op het roer dus het Jagt klaar buiten touwwerk en zeilen wel wil ik op mij nemen om dit er op te laten maken voor UEd rekening en dan mooi en best voor mijn verantwoording.

Meer zal ik maar niet schrijven ik houdt niet van zoo veel gepluf voor uit, maar dit nog dat ik bij mij zelve wel overtuigt ben dat wanneer ik het U levere of dat U het hier zelve van daan haalt alles na genoegen zal zijn. Mij denkt dat het anders zoo mooi voor UEd uit komt want dit zou nu op tijd klaar kunnen wanneer het net tijd is om de zelve te gebruiken'. Hij voegt hier nog een p.s. aan toe: 'Vriendelijk zou ik UEd verzoeken even berigt terug want anders de tijd verloopt en ik had al wat op U brief gewacht en anders moet ik met ander werk beginnen'.

U weet nu: Eeltje 'houdt niet van zoo veel gepluf!', maar uit de brief blijkt nogmaals, dat hij het schip graag kwijt wil. Hij noemt alle voordelen op: prachtig afgewerkt, compleet, ja zelfs wil hij de zellen voor zijn verantwoording laten maken, zij het dan wel voor rekening van de koper. Naar onze mening laat hij hier wel het achterste van zijn tong zien!

Drie dagen later schrijft hij al weer aan de heer Tromp:

'Zoo even U brief ontvangen waar uit ik vernomen heb dat U wat verandert is, dit spijt mij zelve maar ook

bouwd te Joure, dat later op dezelfde werf tot boeier werd getransformeerd, maar dat schip was ook groter. Op 12 maart weer een brief uit Joure:

'Ik heb alles nog eens nagerekend en overdacht en alles nog eens goed nagegaan en daar na moet ik UEd, berigten dat ik UEd. zoon Jagt niet kan leveren in Mei maand klaar, en ook de prijs kan ik niet laager stellen als deze die ik onder handen heb, want alles moet gelijk zijn het is maar dat het een weinig kleinder wordt maar in de wijdte en holte moet haast gelijk zijn, en roef en warringen IJzerwerk koperwerk tuig verw kagchel tafel Ja alles moet gelijk zijn en zoo veel geef ik deze (d.i. de 'Constanter') wel goed koper omdat ik dezelve reeds onderhanden heb en wat ontvangen heb en ook moet ik bekenne dat het te klein wordt zoo U bedoelt. Wilt U dit nog dan zal ik het doen en dan met een anker en ketting er bij'.

Het vuur wordt nu de heer Tromp wel na aan de schenen gelegd! Hij ging door de bocht en kocht voor f 2000,— de in aanbouw zijnde boeier.

Hiermede was hij er nog niet, want het schip moest in Woudsend ook een goede ligplaats hebben. Hij

besloot een schiphuis te laten bouwen, maar moest dan wel nauwkeurig de afmetingen van de boeier weten. Op 24 maart schrijft Eeltje: *'Hier nevens ontvangt UEd. opgaaf van langte zoo lang als het jagthuis moet als het jagt er alleen in kan leggen 15 meeter, wijd vier meeter het Jagt is wijd 3,30 meeter.*

Ik heb een opgaaf van den Heer Sikkema ontvangen en dan moete de zeilen kosten bij de twee hondert en negentig Guldens zeil, groote vok, middel vok en Zeilkleed ten naaste bij schrijf hij, dus nu weet U zoo wat de hoogte als UEd. mij antwoord denk dan ook om de naam van het Jagt'.

Op 29 maart een aanvulling op deze brief:

'Hier nevens zendt ik UEd. de hoogte van het Jagt het is 6 voet ten naasten bij. Wat de prijs van het zeilwerk aangaat, dit is buiten klifok de prijs kan ik natuurlijk ook niets aan doen ik zou U de brief van Den Heer Sikkema wel gestuurd hebben maar daar staan de maaten op, van mast en giek gaffel enz. ik zal zoo veel ik er van mijn kant aan doen kan, zorgen dat het mooi voor elkan- der komt, meer kan ik er niet aan doen. Zelf maak ik ze niet'.

Uit de bewaard gebleven kwitantie

weten we, dat in mei 1877 voor de somma van f 450,— het 'nieuwe Boeijerhuis' gereed was.

De heer Tromp moest nu een naam opgeven voor de boeier en wij weten, dat hij gezien zijn grote liefde voor Huygens, hij 'Constanter' koos. Die naam prijkt nog steeds in fraaie letters op een soort wit houten gebogen versiering tegen het voorschot van de stuurbank.

De opdracht voor het tuig werd gegeven aan de zeilmaker T. Sikkema te Grouw. Uit alles blijkt, dat Van der Zee zijn uiterste best deed om het de 'afbouwheer' naar de zin te maken. Zelfs laat hij zijn oog gaan over de zeilen, maar hij voegt er aan toe 'zelf maak ik ze niet', daarmee aangevende, dat zijn kunnen grenzen heeft!

De afbouw vordert nu snel. Op 21 april schrijft Eeltje:

'Zoo even UEd. geeerde letteren ontvangen en berigt U hierop dat Musch(7) de waarheid heeft geschreven zoo wat tusschen haakjes want Sikkema en hij beide de eene heeft de vokken gemaakt en de an-

---

Het fraai gesneden naamlint met 'Constanter'.

Foto Paul Janssen, Leeuwarden.

dere de zeillen, ik neem dat Musch de vokken gemaakt heeft, dit heb ik U mede deelt ik kan niet zeggen wie ik de voorkeur geven zou. Over eenige weken heeft hij hier nog een nieuw zeil afgeleverd dat lang niet goed uit kwam, maar zie het kan de meester miszen.

Wij zijn tegenwoordig van binne aan betimmeren mij zoon (Auke) en een knecht hebben gisteren na Grouw geweest om de Vries zij betimmering nog eens te bezien, maar mij zoon stond versted hoe prachtig als die vaartuigen waaren, daar kan U haast geen denkbeeld van maken, maar daar is altijd een groote knecht met te werk en nu op heden hebben zij twee (bedoeld zijn de heren G. en L.K. de Vries) daarvoor nog één gehuurd aan de herfst toe, dus dan kan en mogen zij ook wel mooi zijn en daar wordt niet gevraagd wat het kost dat komt er niet op aan als het maar mooi is.

Denk om een stander en ook een vlag'.

Als P.S., blijkbaar om Tromp te bezweren dat zijn schip ook mooi wordt, voegt hij er aan toe:

'Ik geloof dat dit ook mooi wordt. Wij zullen het ook mooi afwerken daar U kunt U van verzekerd zijn, maar UEd. is mij eigenlijk na genoeg gegaan'.

Hiermede eindigt de briefwisseling tijdens de afbouw van de boeier. Het is te betreuren, dat wij niet de brieven hebben die Tromp naar Joure schreef, dan was één en ander volledig geweest, maar ook zonder deze hebben we toch een goede indruk gekregen over de geschiedenis van de afbouw.

Op 13 juni 1877 vond de overdracht plaats en werd de 'Constanter' overgebracht naar het schiphuis te Woudsend. Een knecht van de werf ging mee.

De familie kon gaan varen en dat

deed ze dan ook. Er werd zelfs aan wedstrijden deelgenomen en blijkbaar met succes, zoals wij nog zullen lezen. Eerst echter nog een brief van Van der Zee van 8 sept.: 'Het Geld in orden ontvangen bedank U voor de goede betaaling. Het doet mij genoegen dat UEd. wel te vreden is over de afloop van de zaak. Ik moet U ook bekenne dat het mijn ook tot genoegen is, maar hier was ik ook niet voor bevreest, het zou de eerste keer zijn wanneer dit niet zoo was. Van daar ook, dat ik als blijken hier van nog al verschillende aandenkens heb gekregen, zoo wel van hier als van Amsterdam'.

Dat Eeltje-baas zich bewust was van zijn kunnen is nu wel duidelijk en hij laat blijken dat hij trots is op de 'aandenkens' die hij zo voor en na van tevreden klanten heeft ontvangen! Terecht naar onze mening, want hij was de meesterbouwer van ronde schepen in Friesland!

Wij stipten reeds even de wedstrijd-loopbaan van de boeier aan, maar het grote treffen moest nog plaats

Zo werd in Joure een boeier te water gelaten.

Foto Fries Scheepv. Museum, Sneek.

vinden en dat zou te Grouw zijn tijdens de wedstrijd van de zeilvereniging 'Frisia' aldaar op 19 september 1877. Daar zaten de grote rivalen. Leest u nu wat Van der Zee aan Tromp schrijft in begin september: 'Ik zou UEd. vriendelijk verzoeken zoo goed te willen zijn, en stuur Melle dinsdag met UEd. Jagt, want ik zou het eerst wel even op de werf willen hebben, want het zal er nu op aan komen, maar ik zal zien wat hij kan, als er maar wint is, maar zoo niet dan behoeven wij niet met te doen, maar is er wint reken daarom niet dat wij de prijs al hebben, want denk er om dat zij op scherp staan daar te Grouw'.

Eeltje zal dus zelf de boeier zeilen! Dat wordt de grote 'try-out'! 'Als er maar wint is' schrijft hij. Wij weten niet of er op 19 september wind was, maar wel weten wij uit de uitslagen-boeken van 'Frisia', dat er

drie schepen meedongen in de klasse Jachten en Boeiers, te weten: W.H. Tromp, Woudsend met de 'Constanter', A. Houtsma, Leeuwarden met het Friese Jacht 'Mercurius' en G. de Vries, Grouw met zijn ook door Van der Zee gebouwde boeier, waarvan ons de naam niet bekend is.

Uit dezelfde bron weten we, dat reeds in 1873, '74 en '75 Houtsma en G. de Vries tegen elkaar streden met wisselend succes. In 1873 werd Houtsma eerste en De Vries tweede, terwijl in de beide volgende jaren de Vries de prijs won en Houtsma zich met de premie moest tevreden stellen. Zou nu de nieuwe 'Constanter' winnen?

Helaas het mocht niet zo zijn, hij moest de vlag strijken voor de beide anderen, waarbij De Vries de prijs en Houtsma de premie won.

Een diepe teleurstelling voor Van der Zee, maar ook voor de familie Tromp, die intens meeleeftde.

De vrouw van Wigle Tromp, Marie, logeerde in die dagen bij haar moeder in Amsterdam. Van daar schrijft zij op 21 september een brief naar Woudsend, waaraan wij het volgende ontleen:

'Van morgen heb ik de brief die Johanna (de dochter) geschreven had ook ontvangen, dus een dubbele verrassing (zij ontving n.l. van haar man ook nog een 'precentje'), het eerste waar ik naar zag was of de

boeyer het ook had gewonnen, doch toen Johanna er niets over schreef dacht ik het wel. Het is maar jammer dat hij heeft mee gezeild, want daar stak zeker wat achter, de vorige keren zoo met glans gewonnen. Woensdag had ik al zwakke moed, niet omdat er geen genoeg wind was, maar gij heb wel eens gezegd van der Zee durft om de Vries niet, en dit heeft nu wel blijken gedaan, dus later opgepast Wigle'.

We hebben wel eens gehoord, maar dat is al lang geleden, dat men geen vrouwen aan boord moet hebben! Wordt dit nu bevestigd of . . . .

H.G. van Slooten

NOTEN:

1. Het familie-archief Tromp berust thans gedeeltelijk bij mevrouw Tromp-Swama te Oosterbeek en voor een ander deel in het Fries Scheepvaart Museum.
2. Zie pag. 50 Publicaties Stichting Stamboek Ronde- en Platbodemjachten en pag. 52 Jaarboek Fries Scheepvaart Museum 1975 en 1976.
3. In het Grootboek van Van der Zee staat: Joure den 18 Desember 1873.
Het Jagt van de heer de Vries van Grouw. Lang over stevens 7 el 58 duim of 27 voet 8 duim. Wijd binne net 10 voet en 1 duim. Hoog boege bij de mast op de Kil 4 voet en 8 duim. Achter bij de steven op de Kyl 4 voet en 5 duim. Hol onder het berghout 2 voet 7 duim. Voorend 11 voet en 6 duim. Hol onder het zeilwerk 3 voet en 11 duim. Achteren 3 voet en 6 duim. Zwaarden lang 7 voet 10 duim, breed 5 voet. De Boeisels breed onder de legwaring 11 duim, voor bij de steven 10 duim, achter 5 duim. Koker wijd 9 duim.

mast	f	30,—
gaffel	f	6,—
12 blokken	f	19,25
een knop en bos	f	1,50
pomp	f	0,80
vlagstok	f	1,25
kluwstok	f	5,—
4 schukkes?	f	1,—
2 stropblokjes	f	0,70
	f	65,50

Totaal zestien hondert vier guldens en veertien cents'. De hier genoemde heer de Vries van Grouw is niemand anders dan Goslik de Vries, boterhandelaar te Grouw, die grote zaken deed op Engeland. In 1880 is hij nog eigenaar van de boeiers, doch verkocht deze in 1881 aan Jhr. Mr. C. van Eysinga te Leeuwarden, bestuurslid van de zeilvereniging 'Oostergoo'.

De naam van het schip is dan 'Standfries'. Of de boeier dadelijk bij de bouw deze naam heeft gekregen, hebben we niet kunnen achterhalen. Wel is bekend, dat na de heer Van Eysinga het schip o.a. in handen is geweest van notaris Faber te Langweer. Toen heette het nog 'Standfries'.

Eeltje bouwde nog een 'Jagt' voor een De Vries in Grouw en wel op 7 april 1876: 'Een Jagt gemaakt voor de heer L.K. de Vries van Grouw, lang 6 el 2 palm, wijd 9 voet, Hoog voor bij het zeilwerk 4 voet. Voorend 9 voet 2 duim. Hol onder 't berghout 28 duim.

Dit Jagt gemaakt na dat van Houtsma (d.i. de huidige 'Mercurius' in 1868 te Joure van stapel gelopen). Buiten alles, buiten smit, koperwerk het Jagt aangenomen voor zeven hondert Guldens. Een bijrekening voor ijzeren kijl, twee masten, 1 gaffel, Koperen buiten. no. II.

Zamen	f	181,70
	f	700,—
	f	881,70
hier gaan voor het oude boot af	f	250,—
	f	631,70

Betaald den 26 April 1876. Het schip groot 6 ton'. Deze bouwheer Lykle Klazes de Vries zat eveneens in de boterhandel en woonde geruime tijd in Londen. Hij bleef eigenaar tot 1901, toen de 'Frisia' overging in handen van apotheker L. Dokkum te Sneek tot 1909, waarna het naar Grouw terugkeerde als eigendom van de graanhandelaar Lykle Goslik Lykles, die er tot 1928 mee zeilde en het verkocht aan de fabrikant Roelof Buisman te Zwartsluis, die er jaarlijks mee in Friesland zeilde tot zijn dood in 1960, waarna de Erven Buisman het schip in 1972 verkochten aan de heer T. Klazinga te Boskoop, in wie het nu een uitstekende eigenaar heeft! Ook dit jacht heeft onder de stuurbank in een spant 'brandmerken', er indertijd in aangebracht bij de meting voor het z.g. Patentrecht, een soort belasting. (zie ons artikel over de 'Constanter').

4. In zijn werfboek schrijft Van der Zee:
'Beschrijving van een boeier van het Rijk gebruikt wordende voor de Waterstaat van Noordholland. besteld in 1877. afgeleverd den 31 Mei 1878'.
In zijn Grootboek tekent hij aan:
'Joure Mei 1878. Een boeier gemaakt voor 't rijk. Lang 64 voet wijdt 18 voet, hol 7 voet, hoog voor 9 voet 5 duim, achter 8 voet 4 duim voor de som van tien duizend gulden, de tuig aangenomen voor negen honderd vijf en tachtig glds. Afgeleverd 31 mei 1878'.
In andere hand staat als aanvulling:
'De mast van dese boeier in opgemeten de 13 december 1912 tijdens de betimmering hier. De lengte van de mast was vanaf het dek tot de hommer 12,78 meter. De top was lang zonder het ijzertje van de vleugel 4,17 meter. De gaffel van oog tot oog rechthoekig gemeten 4,10 meter'.
5. zie noot 3.
6. In het Grootboek de volgende aantekening:
'Een boot gemaakt voor den Heer Lebret.
Lang 24 voet, wijdt in 't vlak 7 voet 3 duim, wijdt binnenwerk 9 voet 8 duim, hoog voor bij 't zeilwerk 5 voet 1 duim, achter 3 voet 8 duim. Hol onder berghout 2 voet 7 duim, hol 4 voet 3 duim. Voor bij de steven 6½ duim, achter 5 duim. Onder de stoothouten achter 4 voet 3½ duim, voor 4 voet 9½ duim. Op de kijl...
Met kisten, kast onder mastbank, mast giek, blokken voor de prijs van dertien honderd gld. buiten zeilen.
Loefijzer is lang 89 cm. buiten de steven. Zwaanahals is lang 22 cm. Giek is lang 4,95 meter buiten de zwaanahals. De mast van de middeltuig is lang tusschen bout en hommer 9,13m.'
7. Musch en Sikkema waren beide zeilmakers te Grouw.
De zaak van Musch is later overgenomen door Tjerk Molenaar, de nu nog bekende zeilmakerij T. Molenaar en Zn b.v. te Grouw, die ettelijke tuigen voor ronde jachten heeft gemaakt.

De Boeier 'Constanter' tijdens haar feestelijke vaart bij haar 100ste verjaardag op 13 juni 1977.

Foto J. van Stralen, Leeuwarden.

